

«Ο ρυπαίνων πληρώνει» περιβαλλοντική ευθύνη ασφάλιση και αποκατάσταση

Δρ. Αγγελική Καλλία - Αντωνίου

Δικηγόρος

Καθηγήτρια ΕΚΔΔΑ

παρουσίαση

1. Το Νομικό πλαίσιο
2. Προβλήματα Εφαρμογής
3. Θετικά παραδείγματα - Προτάσεις

1. Το Νομικό πλαίσιο

Βασικές Αρχές

Οι 3 αρχές που στηρίζουν το Εθνικό και Ενωσιακό Περιβαλλοντικό Δίκαιο:

- ▶ Αρχή «Ο Ρυπαίνων πληρώνει» - Περιβαλλοντική ευθύνη
 - ▶ Αρχή της πρόληψης
 - ▶ Αρχή της προφύλαξης
-
- ▶ Αρθ. 191 ΣΛΕΕ

Ο ρυπαίνων πληρώνει

- ▶ Αρχή «Ο Ρυπαίνων πληρώνει» - Περιβαλλοντική ευθύνη
3 στοιχεία - 3 δυσκολίες:
ΖΗΜΙΑ: Εντοπίζεται η ζημία συγκεκριμένη και μετρήσιμη
ΥΠΑΙΤΙΟΣ: Εντοπίζεται ο Φορέας που προκάλεσε την ζημία
ΑΙΤΙΩΔΗΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ: μεταξύ Φορέα δραστηριότητας και ζημίας

- ▶ Στόχος: Λήψη μέτρων ώστε ο ρυπαίνων να έχει την οικονομική δυνατότητα να αποκαταστήσει τη ζημία στο περιβάλλον

3 Βήματα

- ▶ Ασφάλιση του Φορέα ώστε σε περίπτωση ζημίας να αποκαταστήσει το περιβάλλον
- ▶ Εκτίμηση ζημίας
- ▶ Επαναφορά του περιβάλλοντος στην προ της ζημίας κατάσταση: προϋποθέτει ότι γνωρίζουμε σε ποια κατάσταση ήταν το περιβάλλον πριν την ζημία

Ασφάλιση για διαχείριση Επικίνδυνων Αποβλήτων

- ▶ Οδηγίες για τα στερεά απόβλητα
- ▶ ΚΥΑ 13588/725/2006: επικίνδυνα απόβλητα για χορήγηση άδειας λειτουργίας προσκόμιση ασφαλιστηρίου συμβολαίου με συγκεκριμένο ύψος ασφαλιστικής κάλυψης, (άρθ.7) Η ασφαλιστική κάλυψη αφορά τρίτους και επαναφορά του περιβάλλοντος στην προτέρα κατάσταση
- ▶ Ν.4014/2011: περιβαλλοντική αδειοδότηση (αρθ.12)

Έκδοση ασφαλιστηρίου συμβολαίου ή εγγυητικής επιστολής
προϋπόθεση για έναρξη λειτουργίας έργου ή δραστηριότητας που περιλαμβάνει
διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων

Η Οδηγία για την Περιβαλλοντική Ευθύνη - Ενιαίο καθεστώς

- ▶ Οδηγία 2004/35/ΕΚ : Οριζόντια ρύθμιση
Ενσωμάτωση στην Ελληνική έννομη τάξη: ΠΔ 148/2009

Προβληματισμοί - επεξεργασία από την δεκαετία του 1980

Στόχος: Υγιής ανταγωνισμός στην Ε. Ένωση και

Αποτελεσματικότερη προστασία περιβάλλοντος

Περιβαλλοντικές ζημίες που προκαλούνται:

- ▶ στα ύδατα (Οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60/ΕΚ)
- ▶ στο έδαφος (δεν υπάρχει Οδηγία)
- ▶ στα προστατευόμενα είδη και τους φυσικούς οικοτόπους

Οδηγίες για προστασία αγρίων πτηνών 79/409/ΕΚ,
2009/147/ΕΚ

Οδηγία για προστασία ειδών και οικοτόπων 92/43/ΕΚ

Ποιές Υποχρεώσεις επιβάλλει?

- ▶ Ο Φορέας εκμετάλλευσης που προκαλεί περιβαλλοντική ζημία ή άμεσο κίνδυνο περιβαλλοντικής ζημίας οφείλει να προλαμβάνει και να αποκαθιστά τη ζημία και να αναλαμβάνει το κόστος των μέτρων αυτών, και το κόστος εκτίμησης της περιβαλλοντικής ζημίας και παρακολούθησης των δράσεων αποκατάστασης
- ▶ Όταν η Αρμόδια Αρχή αυτενεργεί ή επεμβαίνει μέσω τρίτων, πρέπει να εξασφαλίζει ότι το κόστος με το οποίο επιβαρύνθηκε θα ανακτάται από τον φορέα εκμετάλλευσης.

Κατατάσσονται οι δραστηριότητες σε 2 κατηγορίες

- ▶ Με μικρή επικινδυνότητα στο περιβάλλον
- ▶ Με μεγάλη επικινδυνότητα στο περιβάλλον (Παράρτημα III)

- ▶ Αμφότερες οφείλουν να σέβονται την περιβαλλοντική νομοθεσία
- ▶ Για αμφότερες ισχύει η **αντικειμενική ευθύνη**:
Δεν απαιτείται δόλος ή αμέλεια του φορέα που προξένησε τη ζημία
- ▶ Οι δραστηριότητες με μεγάλη επικινδυνότητα **οφείλουν να ασφαρίζονται**
για να μπορέσουν να επωμισθούν το κόστος αποκατάστασης του περιβάλλοντος

Οι Δραστηριότητες με μεγάλη επικινδυνότητα για το περιβάλλον (Παράρτημα III Οδηγίας)

- ▶ Διαχείρισης αποβλήτων (συλλογή, μεταφορά, διάθεση, ταφή, αποτέφρωση)
- ▶ Απορρίψεις ουσιών σε επιφανειακά ή υπόγεια ύδατα
- ▶ Παραγωγή, χρήση, αποθήκευση, μεταφορά επικινδύνων ουσιών, παρασκευασμάτων, εμπορευμάτων, φυτοπροστατευτικών προϊόντων, βιοκτόνων
- ▶ Μεταφορά, διάθεση στην αγορά ΓΤΟ
- ▶ Διαχείριση αποβλήτων εξορυκτικής βιομηχανίας
- ▶ Εκμετάλλευση τόπων αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς

Ασφάλιση - χρηματοοικονομικά προϊόντα 10ετής αναμονή έκδοσης ΚΥΑ

Από το **2010** υποχρεωτική υπαγωγή δραστηριοτήτων Παραρτήματος III σε σύστημα χρηματοοικονομικής ασφάλειας (ιδιωτική ασφάλιση, άλλες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις)

- ▶ ΚΥΑ Υπουργών Περιβάλλοντος - Ανάπτυξης προσδιορίζεται **χρονοδιάγραμμα υποχρεωτικής υπαγωγής για κάθε κατηγορία**
- ▶ ΥΠΑΠ Υπουργός Οικονομίας -Οικονομικών προσδιορίζει το **ποσό χρηματοοικονομικής ασφάλειας**
- ▶ ΚΥΑ Περιβάλλοντος και Οικονομίας -Οικονομικών προσδιορίζει την **μέθοδο προσδιορισμού το ποσού με τεχνικά κριτήρια για κάθε δραστηριότητα**

Αρμόδιες Αρχές Εφαρμογής Περιβαλλοντικής Ευθύνης

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Συντονιστικό Γραφείο Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικής Ζημίας (ΣΥΓΑΠΕΖ)

Για ζημίες Εθνικής εμβέλειας

Συντονισμός

Περιφέρειες

Περιφερειακές Επιτροπές Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικής Ζημίας (ΠΕΑΠΖ)

Στις 13 Περιφέρειες της χώρας

Για ζημίες Περιφερειακής εμβέλειας

Γνωμοδοτικό όργανο: Επιτροπή Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών (ΕΑΠΖ)

εκπρόσωποι Υπουργείων - στήριξη ΣΥΓΑΠΕΖ

Αρμοδιότητες ΣΥΓΑΠΕΖ - ΠΕΑΠΖ

- ▶ Απαιτούν από το Φορέα πληροφορίες για την ζημία που προκλήθηκε ή την απειλή ζημίας
- ▶ Καθορίζουν τα μέτρα πρόληψης ή αποκατάστασης
- ▶ Λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, ή ζητούν από τον Φορέα εκμετάλλευσης να τα λάβει, για να περιοριστεί η ζημία που προκλήθηκε
- ▶ Παρακολουθούν την υλοποίηση των μέτρων
- ▶ Προβαίνουν στην ανάκτηση των δαπανών με τις οποίες επιβαρύνθηκαν για την ανάληψη των δράσεων πρόληψης ή αποκατάστασης

Ποιοι Φορείς ελέγχουν την ρύπανση και πιστοποιούν την ζημία?

- ▶ ΣΥΓΑΠΕΖ
- ▶ Επιθεωρητές Περιβάλλοντος του ΥΠΕΝ
- ▶ Κλιμάκια Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος ΚΕΠΕ στις Περιφέρειες
- ▶ Αδειοδοτούσα Περιβαλλοντική Αρχή

- ▶ Ιδιώτες εξουσιοδοτημένοι ελεγκτές σύμφωνα με τον Ν. 4014/2011
Όταν θα εκδοθεί το προβλεπόμενο Π.Δ/μα

Δεν παρέχει δικαίωμα αποζημίωσης σε ιδιώτες

- ▶ Δεν παρέχεται δικαίωμα σε ιδιώτες να διεκδικήσουν αποζημίωση λόγω περιβαλλοντικής ζημίας ή άμεσης απειλής ζημίας

2. Προβλήματα Εφαρμογής

Προβλήματα εφαρμογής

- ▶ Μη ολοκλήρωση του Νομικού πλαισίου: Αναμένεται έκδοση Υπουργικών αποφάσεων
- ▶ Εξαιρετικά μεγάλη υποστελέχωση του ΣΥΓΑΠΕΖ
Εξαιρετική εργασία με ελάχιστους υπαλλήλους
- ▶ Σε Περιφερειακό επίπεδο η αρμοδιότητα έχει δοθεί σε Επιτροπή (ΠΕΑΠΖ) που δεν έχει την ταχύτητα λήψης αποφάσεων και την λειτουργικότητα που θα είχε μία αρμόδια Υπηρεσία

Προβλήματα

- ▶ Υποστελέχωση των λοιπών Περιβαλλοντικών Υπηρεσιών που διεξάγουν ελέγχους
- ▶ Έλλειψη νομικής συνδρομής - απουσία νομικών στις Περιβαλλοντικές Υπηρεσίες
- ▶ Έλλειψη κωδικοποίησης δικαίου περιβάλλοντος - χαστικό δίκαιο

3. Θετικά Παραδείγματα - Προτάσεις

Θετικά Παραδείγματα Δράσεων του ΣΥΓΑΠΕΖ

- ▶ Μέτρα πρόληψης και παρακολούθησης μετά το ναυάγιο του ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ στο Σαρωνικό
- ▶ Μέτρα πρόληψης από την διάνοιξη δρόμου στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου
- ▶ Μέτρα αποκατάστασης μετά από πυρκαγιά σε Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών στον Ασπρόπυργο Αττικής

Προτάσεις

- ▶ Αναδιάρθρωση του ελεγκτικού μηχανισμού
- ▶ Στελέχωση για εφαρμογή της αρχής που εισάγει ο Ν. 4014/2011 «ex post έλεγχοι εφαρμογής νομοθεσίας»
- ▶ Νομική στήριξη των Περιβαλλοντικών Υπηρεσιών
- ▶ Ενεργοποίηση των Ιδιωτών Περιβαλλοντικών Ελεγκτών
- ▶ Κωδικοποίηση του δικαίου περιβάλλοντος

Προτάσεις

- ▶ Ευρύτερη ενημέρωση του νομικού κόσμου δικηγόρων και δικαστών για το περιβαλλοντικό δίκαιο και ειδικά για τους ελεγκτικούς μηχανισμούς

Σε αυτή την κατεύθυνση σημαντική συμβολή έχει το πρόγραμμα
LIFE NATURA THEMIS

«ουδέν διαφέρει ή μη κείσθαι ή μη χρήσθαι τους νόμους»

Αριστοτέλης 384-322 π.Χ.

Σε τίποτα δεν διαφέρει το να μην υπάρχουν νόμοι
από το να μην εφαρμόζονται οι νόμοι

Σας ευχαριστώ

info@kallialaw.gr

www.Kallialaw.gr